

UDENRIGSMINISTERIET
Center for Europa og Nordamerika

EKN, sagsnr.: 2019-368
Den 7. marts 2019

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 18. marts 2019

SAMLENOTAT

1. Kina	2
2. Moldova	4
3. Yemen	6

1. Kina

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Som led i forberedelsen af EU-Kina-topmødet den 9. april 2019 ventes Rådet (udenrigsanliggender) at have en indledende drøftelse af udkastet til topmødeerklæring. Topmødet drøftes på Det Europæiske Råd den 21.-22. marts 2019. Drøftelsen på udenrigsrådet må ventes at bære præg af europæisk ønske om at opnå konkrete resultater ift. tidligere aftalte fælles prioriteter på bl.a. det handelspolitiske område, således at der ikke blot bliver tale om et "feel good"-topmøde. Samtidig er der også europæisk ønske om at drøfte menneskerettighedsspørgsmål. Det vil samlet være en væsentlig prioritet at fastholde EU-enighed i forhold til Kina.

2. Baggrund

Rådsmødet skal ses som led i forberedelsen af det kommende EU-Kina topmøde den 9. april 2019. Der er forventning om et klart handelselement i topmødet, herunder vedrørende investeringer og markedsadgang. Desuden ventes EU også at rejse spørgsmål om menneskerettighedssituationen i Kina. Derudover ventes Myanmar, Nordkorea, klima samt beskyttelse af europæiske værdier generelt at indgå i drøftelserne.

Fra dansk side støttes, at der i EU's tilgang til topmødet lægges vægt på, at topmødet skal levere konkrete resultater, herunder i forhold til tidligere aftalte fælles prioriteter. Det vil være centralt, at EU over for Kina fremstår koordineret, klar og konsistent. Det vil være en dansk prioritet at fastholde EU-enighed især omkring menneskerettighedsspørgsmål ift. Kina.

På det handelspolitiske område støtter Danmark en håndfast og strategisk håndtering af de udfordringer, den kinesiske statskapitalisme rejser for europæiske virksomheder i form af bl.a. ulige konkurrencevilkår, som samtidig fastholder EU's handelsliberale linje. Der er fra dansk side fuld opbakning til Kommissionens bestræbelser på styrket dialog og samarbejde med centrale handelspartnere om at modernisere WTO's regler, så de bliver tidsvarende og bedre i stand til at adressere urimelig kinesisk handelspraksis såsom subsidiering og prisdumping. Det gælder både i det trilaterale format med USA og Japan om klarere regler vedr. transparens og håndtering af subsidier og i EU-Kina-arbejdsgruppen om WTO-reform. Ligeledes støttes en snarlig færdiggørelse af EU's forhandlinger med Kina om en ambitiøs investeringsaftale for derigennem at forpligte de kinesiske myndigheder til at gennemføre markante økonomiske reformer og sikre bedre markedsadgang for europæiske virksomheder på det kinesiske marked. Konkret i forhold til det kommende topmøde vil det være vigtigt at presse på for, at Kina forpligter sig til at forbedre sit markedsadgangstilbud fra juli 2018.

Samlet set lægges der fra dansk side vægt på, at EU taler med én stemme over for Kina, og at topmødet udmøntes i konkrete resultater bl.a. på det handelspolitiske område, samt at der også sker drøftelse af menneskerettigheder, herunder situationen i Tibet og Xinjiang. Xinjiang drøftes ligeledes i den forudgående EU-Kina Menneskerettighedsdialog forventeligt primo april (som det skete i 2018).

3. Formål og indhold

På rådsmødet forventes en indledende drøftelse af topmødeerklæringen og af forholdet til Kina generelt. Der ventes ikke vedtaget rådskonklusioner. Det kan ikke udelukkes, at der først på et

senere tidspunkt (Det Europæiske Råd den 21.-22. marts eller derefter) opnås enighed på EU-siden om topmødeerklæringen.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelsen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes overordnet opbakning til, at EU-Kina-topmødet drøfter handelspolitiske emner med henblik på at opnå konkrete resultater, idet der kan være forskelle på de enkelte medlemslandes specifikke ønsker. Det samme gør sig gældende i forhold til menneskerettigheder m.v.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter, at der fra EU's side arbejdes på at opnå konkrete resultater af topmødet, samt at EU også rejser vanskelige emner som f.eks. menneskerettigheder.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

EU-Kina-topmødet den 9. april 2019 er ikke tidligere blevet forelagt for Folketingets Europaudvalg.

Handelspolitiske emner relateret til bl.a. Kina blev forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering forud for rådsmødet (udenrigsanliggender – handel) den 9. november 2018.

2. Moldova

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

1. Resumé

Rådet vil have en drøftelse af den politiske situation i Moldova i forlængelse af parlamentsvalget den 24. februar 2019. Der vil blive gjort status over gennemførelsen af associerings- og frihandelsaftalen mellem EU og Moldova, og perspektiverne for EU's fremtidige engagement med Moldova vil blive drøftet. Der ventes enighed om, at EU bekræfter sin opbakning og støtte til Moldova inden for rammerne af associerings- og frihandelsaftalen med en klar opfordring til, at den kommende regering i Moldova gennemfører de nødvendige politiske og økonomiske reformer med henblik på at fremme et pluralistisk demokrati, sikre retsstatsprincipper og bekæmpe korruption.

2. Baggrund

Der blev afholdt parlamentsvalg i Moldova den 24. februar 2019. Valgdeltagelsen var 49 %. Ifølge OSCE's valgobservation var valget konkurrencepræget og fundamentale rettigheder blev generelt respekteret. Afviklingen af selve valget forløb godt, men valgobservatørerne har påpeget problemer med bl.a. misbrug af statsapparatet og manglende pluralisme i medierne i forbindelse med valgkampen.

Den endelige mandatfordeling er endnu ikke afklaret. Kun fire partier klarede spærregrænsen, her i blandt socialistpartiet (hvorfra den pro-russiske præsident Dodon udspringer), det regerende demokratiske parti samt for første gang en alliance af to nye partier med udspring i civilsamfundet og med en klar pro-europæisk profil med fokus på demokrati, retsstat og bekæmpelse af korruption. Der må forventes en vanskelig proces med dannelse af en ny regering.

Moldova har siden præsidentvalget i 2016, hvor Dodon blev valgt, befundet sig i en politisk vanskelig "co-habitation", hvor en pro-russisk præsident og en pro-europæisk regering har været grundlæggende uenige om retningen for Moldovas internationale orientering.

Associerings- og frihandelsaftalen mellem EU og Moldova trådte i kraft i 2016. Moldova har haft visumfrihed til Schengen-området siden april 2014. Der har de senere år været tilbageslag i respekten for demokratiske principper, og gennemførelsen af nødvendige reformer, ikke mindst på det juridiske område og i bekæmpelsen af korruption, er ikke sket i det omfang og det tempo, som man gerne havde set fra EU's side. EU har derfor sidste år indstillet store dele af sin økonomiske støtte til Moldova.

Transnistrien er formelt set en del af Moldova, men den pro-russiske udbryderrepublik har siden 1992 i realiteten været de-facto selvstændigt. Den internationale forhandlingsproces med henblik på at løse den frosne konflikt - de såkaldte 5+2-forhandlinger - har på intet tidspunkt ført til afgørende fremskridt.

3. Formål og indhold

Rådet vil have en drøftelse af den politiske situation i Moldova i forlængelse af parlamentsvalget den 24. februar 2019. Drøftelsen vil samtidig vil være en lejlighed til at gøre status over gennemførelsen af associerings- og frihandelsaftalen mellem EU og Moldova, som trådte i kraft i 2016, og perspektiverne for EU's fremtidige engagement med Moldova.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelsen af dagsordenspunktet forventes ikke at have konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes at være bred opbakning i Rådet til at bekræfte EU's støtte til Moldova med en samtidig klar understregning af behovet for, at den kommende regering gennemfører de nødvendige politiske og økonomiske reformer i overensstemmelse med associerings- og frihandelsaftalen.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker op om reformprocessen i Moldova og gennemførelsen af associerings- og frihandelsaftalen i Moldova, og udtrykker bekymring for de tilbageslag, der har været på efterlevelsen af demokratiske principper, og opfordrer til gennemførelsen af de nødvendig reformer til styrkelse af et pluralistisk demokrati, opbygning af en retsstat og bekæmpelse af korruption.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg på mødet den 19. februar 2018 til orientering.

3. Yemen

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

Resumé

Drøftelserne forventes at fokusere på, hvordan EU bedst kan understøtte implementeringen af våbenhvileaftalen for Hodeidah-distriktet i Yemen. Herudover forventes en drøftelse af den humanitære krise, og hvordan EU kan lægge maksimalt pres på konfliktens parter for at sikre ubindret humanitær adgang til alle dele af den yemenitiske befolkning.

2. Baggrund

Konflikten i Yemen har nu varet i fire år og har ført til en humanitær katastrofe uden sidestykke for den yemenitiske befolkning. Aftalen om en våbenhvile for bl.a. den vigtige havneby, Hodeidah, der blev indgået i Stockholm den 13. december 2018, er et første skridt på vejen mod fornyede forhandlinger om en bredere aftale for hele Yemen. Der er imidlertid lang vej endnu, da implementeringen af våbenhvilen går meget langsomt. Løsningen af den langvarige konflikt vanskeliggøres af, at konflikten ikke kun er en intern yemenitisk konflikt mellem den Hadi-ledede regering og Houthi-oprørerne, men at konflikten også involverer andre regionale aktører såsom Saudi-Arabien, de Forenede Arabiske Emirater og Iran. Den saudisk-ledede koalition har en betydelig militær tilstedeværelse i Yemen. Iran leverer våben og træning til houthierne. Herudover har terrororganisationer som Al Qaeda og ISIL kunnet udnytte den kaotiske situation til at vinde fodfæste i den sydøstlige del af Yemen.

FN's Sikkerhedsråd vedtog den 16. januar 2019 oprettelsen af en politisk mission UNMHA (United Nations' Mission to support the Hodeidah Agreement), som skal overvåge våbenhvilen i Hodeidah-distriktet. Den danske generallojtnant Michael Lollesgaard er udpeget som missionschef for UNMHA. Derudover har FN oprettet en ny fredsstøttefacilitet, som skal understøtte hurtig implementering af våbenhvileaftalen og fremtidige aftaler mellem parterne samt genopbygning af basal infrastruktur. Danmark bidrager til faciliteten med 14 millioner kroner. Danmark støtter fuldt ud op om de FN-ledede forhandlinger mellem parterne og understreger sammen med det øvrige EU, at der ikke findes en militær løsning på konflikten.

Krisen i Yemen er ifølge FN den største humanitære krise i verden, og den udgør FN's største nødhjælpsoperation. 24 millioner mennesker har brug for nødhjælp, heraf er 20 mio. mennesker – to tredjedele af Yemens befolkning – fødevaresusikre, og en kvart million mennesker er ramt af hungersnød. Civilbefolkningen mangler beskyttelse. Civile er dræbt og lemlæstet på grund af kamphandlinger og vilkårlige angreb i tæt befolkede områder, samt bombardementer af civil infrastruktur såsom markeder, skoler og hospitaler. Konfliktens parter har mange gange brudt den humanitære folkeret og begrænser fortsat adgangen for humanitære organisationer.

På donorkonferencen i Genève den 26. februar annoncerede udenrigsministeren et tilsagn på 113 mio. kr. til humanitære indsatser i Yemen. Hermed kommer Danmarks samlede humanitære bistand til Yemen siden starten af krigen i 2015 op på i alt 742 mio. DKK. Herudover bidrager Danmark som topdonor til FN's globale nødhjælpsfond Central Emergency Response Fund til humanitære indsatser i Yemen.

3. Formål og indhold

Rådet forventes at drøfte den politiske og humanitære situation i Yemen, herunder hvordan EU kan understøtte implementeringen af Stockholm-aftalen, og især aftalen om våbenhvile for Hodeidah-distriktet samt sikre uhindret humanitær adgang og overholdelse af den humanitære folkeret.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelsen af Yemen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes bred enighed blandt medlemslandene om behovet for, at EU aktivt støtter op om FN's fortsatte bestræbelser på at implementere våbenhvileaftalen i og omkring Hodeidah og opnå en politisk løsning på konflikten i Yemen. Herudover forventes enighed om, at der skal arbejdes på at sikre bedre humanitær adgang og overholdelse af den humanitære folkeret.

10. Regeringens generelle holdning

Danmark støtter en aktiv rolle for EU, dels i forhold til at understøtte implementering af Stockholmaftalen og den fortsatte FN-ledede forhandlingsproces og dels i arbejdet for at levere nødhjælp samt sikre uhindret humanitær adgang og overholdelse af den humanitære folkeret. Dette bør ske i samarbejde med relevante internationale og regionale partnere, i særdeleshed FN. Regeringen mener, at konflikten skal løses politisk, ikke militært. Derfor støtter regeringen FN's nyligt oprettede fredsstøttefacilitet, ligesom Danmark har stillet generaløjtnant Michael Lollesgaard til rådighed som missionschef for UNMHA.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg på mødet den 31. marts 2017 til orientering.